

Spiegelend verleden

Colofon

ISBN: 978 94 6365 444 9

1e druk 2022

© 2022, Peter Mulhuijzen

Exemplaren zijn te bestellen via de boekhandel
of rechtstreeks bij de uitgeverij:

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Spiegelend verleden

Peter Mulhuijzen

Voor Maja

Wie de moed heeft
in de spiegel te kijken
en te zien wie zich daar verbergt,
ontdekt het ware leven.

Normandië, juni 2004

Langzaam keerde ik terug in de heldere wereld om mij heen. Er was de gebruikelijke tijdsdistortie en ik had geen idee hoelang ik zo op het strand had gezeten. Was het vijf minuten geweest? Tien? Nee, het voelde alsof het dit keer langer had geduurd. Diep weggezonden in mijn binnenwereld was ik volkomen afgesloten geweest voor de buitenwereld. Als er in die tijd mensen langs waren gekomen, dan had ik er niets van gemerkt. Zoals gewoonlijk kon ik me niets herinneren van wat er binnen in mijzelf was gebeurd, mijn geest was volkomen blank. In de taal van mijn beroep heet dat tijdelijke amnesie. Voor mij was het een normaal gebeuren dat was begonnen toen ik nog een klein meisje was.

De gedachte dat voorbijgangers mij zo hadden zien zitten, de cirkel van mijn wijde rok als afbakening van mijn privacy, bracht een glimlach op mijn gezicht. Ongetwijfeld hadden zij de twee woorden gelezen die mijn vinger in het zand had geëtsd. Zich misschien afgevraagd waarom een volwassen vrouw zich als een kind gedroeg.

Het was begin juni, de zomer was volop aanwezig met een stralende zon die superieur regeerde in een strakblauwe hemel. De zee kuste voorzichtig mijn blote voeten, het water was koud. Ik ging staan, kijkend naar de twee woorden die op mysterieuze wijze verschenen waren buiten mijn bewustzijn om. Twee alledaagse woorden die mij verwarden.

Met m'n voet veegde ik ze uit en ik staarde over de zee, me bewust van wat zich op dit strand had afgespeeld ver voor ik geboren was. Ik raapte m'n schoenen op, liep terug door het warme rulle zand, in gedachten stoeiend met de twee woorden die ik in het zand had getekend. Het eerste, LIEFDE, kon ik wel plaatsen. Het tweede woord, VERRAAD, stelde me voor een raadsel.

*

Vanaf het moment dat ik op Charles de Gaulle Airport voet op Franse bodem zette, was ik niet mezelf. Ik was nog altijd boos op de man om wie mijn leven draaide, dat hij op het al-

lerlaatste moment had afgehaakt. De boodschap was glashelder: zijn werk was belangrijker dan een vakantie in Frankrijk met mij. Waarom had hij gelogen over zijn levenslange droom ooit op D-Day op de Normandische stranden te staan waar zijn vader en de vader van z'n moeder waren geland op de eerste dag van de invasie? Waarom had Bruce mijn verrassing afgewezen en was hij zijn belofte niet nagekomen om op deze dag met mij de mannen te eren die met hun heldhaftige inzet de oorlog een cruciale wending hadden gegeven? Het was zo onverwacht, totaal niet passend in zoals ik onze relatie zag.

In m'n eentje werd Parijs een heel ander avontuur dan ik me had voorgesteld. Het zorgde voor onverwachte deining in mijn weinig opwindende leventje. Mijn bezoek aan de lichtstad met haar unieke verzameling van kunstschaten tentoongesteld in schitterende museums, draaide om het bevredigen van een niet te stillen honger naar kunstzinnig voer.

Het was in het monumentale Musée d'Orsay, een voormalig spoorwegstation dat speciaal was gebouwd voor de Wereldtentoonstelling van 1900 en waar de allereerste elektrische treinen een thuis kregen, dat het me begon te dagen wat de prikkel kon zijn van het onwerkelijke gevoel dat aan me kleefde sinds ik in Frankrijk was aangekomen. Staande voor een schilderij van m'n favoriete schilder, een werk uit de serie van twaalf die Monet had gemaakt van het station Saint-Lazare, dat Parijs verbindt met Normandië, overviel me het gevoel dat ik iemand anders was. De impressionistische scène van het station die Monet heel lang geleden op zijn canvas had vastgelegd met een grote rookwolken uitpuffende stoomtrein onder een enorme overkapping, voerde me terug naar die onbekende wereld. Mijn ogen kleefden aan de voorstelling van een tijd die niet meer bestond, gelijktijdig was ik een van de reizigers die waren afgebeeld. De beleving deed me trillen op m'n emotionele grondvesten. Ik wist zeker dat ik nooit op het station was geweest, toch raakte ik de indruk niet kwijt dat ik die wereld van toen persoonlijk kende. Het bracht iets vertrouwds met zich mee. Tegelijkertijd verontrustte me dat. Beangstigde me zelfs.

*

Na Parijs reed ik met een huurauto, een rode Peugeot 307, naar Normandië. Door het afhaken van Bruce twijfelde ik eerst of het nog zin had naar de westkust te gaan, maar Giverny had gewerkt als een krachtige magneet: het absolute Mekka voor een Monet-bewonderaar. De wereldvermaarde vijver met de waterlelies in zijn tuin te bewonderen was een langgekoesterde droom die uitkwam. Mijn hoop dat de bijzondere plek waar de meester meer dan veertig jaar had gewerkt en gewoond mijn onrust verdrijven zou, bleek ijdel.

Na Giverny werd het gevoel sterker naarmate ik dichter bij Normandië kwam. Braaf het oorspronkelijke plan volgend, had ik de vijf stranden bezocht waar zestig jaar geleden de invasie was begonnen. Het meest indrukwekkend waren de begraafplaatsen met hun eindeloze rijen van in het gelid staande witte kruizen. In gedachten eerde ik de mannen die daar hun laatste rustplaats gevonden hadden. Hun leven hadden gegeven zodat ik daar in vrijheid kon staan. De beelden van hun vastberaden gehelmde gezichten die ik overal tegenkwam en hen toonden als zij met hun geweren boven hun hoofd door het water waadden richting de stranden, raakte ik niet kwijt. De meesten van hen waren nog erg jong, veel jonger dan ik, het allergrootste deel van hun leven nog voor zich, wetend dat het elk moment afgelopen kon zijn op dat vijandelijke strand. Alle foto's vertelden hetzelfde verhaal: deze jonge kerels waren zich bewust van de zware last hun missie tot een succes te maken, en vrede, hoop en licht te brengen in een in duisternis gehuld Europa.

*

Om de drukte van de ceremonies te ontvluchten, besloot ik op D-Day vroeg te vertrekken voor de terugreis richting Parijs. In Caen wilde ik nog een kijkje nemen, de overeenkomst met mijn achternaam had m'n nieuwsgierigheid geprikkeld. Ik had gelezen dat er in 1944 na D-Day een maand lang hevig was gevochten om de stad, die van groot strategisch belang was. De

bevrijding had Caen moeten betalen met een heel hoge prijs: de binnenstad was grotendeels verwoest. Ik was heel benieuwd hoe de 'stad met de honderd klokken' herrezen was uit de puinhopen.

De receptioniste van het hotel vertelde me dat via de doorgaande route naar Caen rijden niet mogelijk was: de aanwezigheid van vele wereldleiders en hordes Amerikanen zorgde voor zeer strenge veiligheidsmaatregelen, waardoor de N13 was afgesloten en de weg pas 's avonds laat zou worden vrijgegeven. Eenmaal op pad, kwam ik al gauw de eerste wegversperring tegen met zwaarbewapende politieagenten, en werd ik gedwongen een alternatieve route te nemen. Bij het eerstvolgende verkeersplein nam ik per ongeluk een verkeerde afslag; eenmaal op de erg smalle weg volgde ik een ingeving en besloot door te rijden.

De verlatenheid van het gebied waar ik doorheen reed bracht Bruce terug in mijn gedachten; het lukte nauwelijks mijn tranen binnen te houden. Zijn afwijzing was pijnlijker dan ooit geweest, omdat de waarheid niet langer ontkend kon worden. Waarom had ik zoveel moeite te erkennen dat ik gevangenzat in een uitzichtloze relatie met een man die blijkbaar niet in staat was zijn carrière te combineren met liefde?

En daarin was hij niet de enige. Bezig met het verzamelen van achtergrondinformatie voor de Normandiëtrip had ik Kel, mijn collega, om leessuggesties gevraagd over de held van D-Day: de Amerikaanse generaal Dwight Eisenhower, het opperhoofd van de geallieerde invasiemacht, beter bekend als Ike. Kel had mij *Past Forgetting* geleend, een dagboekroman van Kay Summersby over haar relatie met Ike. Ik had niet eerder gehoord van deze aantrekkelijke, pittige Ierse vrouw. Haar boek verslindend, had ik me moeiteloos in haar kunnen inleven, betoverd als ik was door het fascinerende leven dat zij had geleid tijdens de oorlogsjaren. Eerst als chauffeur van Ike, voor zij zijn vertrouweling en rechterhand werd. Op hen rustte de zware verantwoordelijkheid een einde te maken aan de oorlog, een missie die hun relatie tot een hechte eenheid smeedde. Het onvermijdelijke gebeurde: Ike en Kay werden geheime geliefden. In de gestolen

ogenblikken die de oorlog hun toebedeelde, waren Kay en haar topgeneraal gelukkig geweest.

Met de oorlog voorbij, kwam er een eind aan de buitengewone omstandigheden waarbinnen hun relatie had gebloeid, en werd het einde ingeluid van hun kostbare jaren van intiem samen-zijn. In een wereld hunkerend naar normaliteit bleek hun onmogelijke relatie precies dat: onmogelijk. Ike's bedekte belofte van een toekomst waarin Kay haar eigen speciale plek in zijn leven zou hebben, bleek een illusie die al snel werd doorgeprikt toen hij terugkeerde in de schoot van zijn gezin.

Ik had gehuild toen ik het laatste hoofdstuk van haar boek las. Mijn hart deed pijn voor de vrouw die uit zijn belofte begrepen had dat zij voor altijd gelukkig zou zijn. Op de ijskoude douche die haar wachtte was zij niet voorbereid. Hoe kwam het toch dat mannen in de liefde vrouwen altijd pijn deden? Kon je ze überhaupt vertrouwen?

*

Terwijl ik verder reed naar een onbekende bestemming en op de smalle, obscure D-weg gelukkig geen auto tegenkwam, verbaasde mij de verlatenheid van de omgeving. Een leegte die een gevoel opriep dat ik goed kende: eenzaamheid. Gelijkzeitig werd ik me bewust van een andere sensatie: herkenning. Toen ik een bord langs de weg zag met de vermelding dat Saint-Martin-de-Rochy na een kilometer op mij wachtte, leek het alsof er vanbinnen alarmbellen afgingen. Wat was er toch aan de hand met mij?

Het plaatsje maakte eenzelfde verlaten indruk; ik vroeg mij af wat de reden kon zijn dat ook hier geen levende ziel te bekenen was. Dit was gewoon griezelig. Ik besloot een pauze te nemen, parkeerde de auto op het wijde plein bij het kerkje, maar aarzelde om uit te stappen. De troosteloze eenzaamheid van de plek, versterkt door de aanblik van een typisch Frans kerkhof, verbazingwekkend groot voor zo'n kleine plaats en volgestouwd met forse marmeren grafplaten, wakkerde het naargeestige gevoel aan. Ik overwon m'n weifeling, wipte de auto uit en deed

oefeningen om mijn stijve spieren lossler te maken. Behalve het fluisterende ritselen van de bladeren van de enige boom midden op het plein, was er geen geluid te horen. Starend naar het kerkje overviel me weer het gevoel dat het mij bekend voorkwam. Maar hoe kon dat? Ik was nooit eerder in Frankrijk geweest. Schouderophalend besloot ik binnen een kijkje te nemen.

Het eenvoudige en lichte interieur was een verrassing, met als enige wandversiering een serie houten panelen van veertien handgesneden taferelen die het verhaal vertelden van het lijden van Jezus op weg naar zijn kruisiging. De taferelen leidden mij de kerk rond en ik raakte in de ban van het vakmanschap van de onbekende kunstenaar. Achter het altaar werd m'n aandacht getrokken door een bas-reliëf van het Laatste Avondmaal. Kijkend naar de man die het centrum was van het gezelschap, vroeg ik mij af hoeveel jongemannen hier zestig jaar geleden hadden gestaan en God gedankt dat zij de hel van de stranden hadden overleefd. Was dit de plek waar zij hadden gebeden om zijn bescherming voor de gevaarlijke tijd die voor hen lag? In levensbedreigende situaties gaan de gedachten van mensen naar degenen van wie zij houden. Of naar God.

Ineens was er de gedachte: heeft God hen geantwoord? En wie van hen heeft zijn stem gehoord? Dit was sinds kort het thema tussen Kel en mij, nadat ik met hem mijn verwarring had gedeeld dat Jezus niet alleen heel open was over zijn gesprekken met zijn Vader, maar geloofde dat wat hij kon, mogelijk was voor ieder ander mens. Tot mijn verbazing had Kel mij toevertrouwd dat dit zijn ervaring was. Hij had de woorden aangehaald van Meester Eckhart, een mysticus uit de middeleeuwen: *'God bezoekt ons dikwijls, maar meestentijds zijn we niet thuis.'* Ik had niet verder durven vragen, maar zou ik het hier, op deze plek waar niemand mij kon storen, proberen? Kel was ervan overtuigd dat een tweerichtingsconversatie mogelijk was. Maar waarom zou God naar mij luisteren? Ongetwijfeld waren er belangrijker zaken die zijn aandacht vereisten. En vergeleken met de mannen die zestig jaar geleden hier hadden gestaan, waren mijn problemen met Bruce nietszeggend.

*

Weer buiten keek ik nog eens om naar het kerkje. Zou ik er geen spijt van krijgen dat ik het niet had geprobeerd? Had ik de kans voorbij laten gaan een persoonlijke boodschap te krijgen? Meer licht in de duisternis waarin ik ronddwaalde, iemand die mij de weg vooruit wees, was zeer welkom. Staande bij de auto keek ik uit over de rijen graven met hun enorme marmeren afdekplaten. Ik werd er als het ware naartoe getrokken, en lopend tussen de rijen rustplaatsen liet ik mijn ogen dwalen over de verschillende teksten. Ineens stond ik stil. Als aan de grond genageld staarde ik naar de tekst op de grafsteen voor me. Het was de naam die mij koude rillingen bezorgde. Met ogen die weigerden te geloven wat zij zagen, slikte ik moeizaam. Kippenvel verspreidde zich over m'n hele lichaam en deed ieder haartje overeind staan. Koortsachtig las ik keer op keer mijn eigen naam. Nou ja, bijna mijn eigen naam, maar de overeenkomst was een werkelijkheid waar ik niet aan wilde.

Terwijl ik bleef staren naar het aandenken dat de herinnering levend hield aan een vrouw die binnen een week na D-Day was gestorven, gebeurde er iets bizars. Bovennatuurlijk beschrijft het beter. Ik kon mijn ogen niet geloven, maar de nieuwe datum was duidelijk leesbaar. Ik knipperde met m'n ogen en de verschijning was verdwenen. Was het een visioen geweest, een boodschap, of slechts een illusie? Maar ik had het me niet verbeeld, ik wist zeker dat ik het had gezien.

Langzaam draaide ik me om en wandelde terug naar de auto. Starend in de verte registreerde mijn verstand niet wat mijn ogen zagen, iets anders nam mijn gedachtenwereld volledig over. Vanuit een donkere hoek van mijn bewustzijn kwam naar voren wat ik niet waar wilde hebben: het verleden waarvoor ik weggelopen was, had me eindelijk ingehaald.

* * *

New York, juni-september 2004

